

Beszámoló a Magyar Börtönpasztorációs Társaság alakuló üléséről

..... mert börtönben voltam, és nem korestedek fel ...”

Annak, aki munkája révén közvetlenül is érintett abban a folyamatban, mely az egyházak képviselőit bekapcsolja az elítéltek életébe, nevelésébe, nehéz a kívülálló objektívitásával tudósítani a Börtönpasztorációs Társaság megalakulásáról. Örül, hogy új, elhivatott társakra lel abban a sokszor reménytelennek látszó, emberpróbáló munkában, ami a börtönökben folyik. Aggódik, mert tapasztalatlanságuk miatt a segítők gyakran fognak munkájukban csalatkozni, hiszen még nem tudják mennyi kitartást, küzdelmet igényel egy csepp siker is.

Végül pedig bántja, hogy laendő támogatói néha úgy lépik át a börtön kapuját, mintha az elítéltek tőlük kapnának először elismerést, hallanának emberi szót. Mintha a reszocializációs cél érdekében az elmúlt harminc év alatt nem tettek volna meg minden tőlük telhetőt a büntetésvégrehajtás nevelői.

***

Gondolom ilyen vegyes érzelmekkel ültek szép számban megjelent kollégáim a hallgató-ság soraiban. Szemben velük az elnökségben foglalt helyet *dr. Balsai István* igazságügy-miniszter, *dr. Isépy Tamás*, az Igazságügyi Minisztérium politikai államtitkára, *dr. Tari Ferenc* a büntetésvégrehajtás országos parancsnoka, *dr. Kocsis Elemér*, az Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke, *dr. Gyulay Endre* Szeged–Csanád megyéspüspöke, *dr. Majzik Mátyás*, a társaság elnöke, s végezetül *dr. Pataki Mária* egyházi moderátor.

A házigazda *Gyulay Endre* megyéspüspök megnyitójában arról beszélt, hogy az alakuló ülés előzményei közel két évre nyúlnak vissza. A magyar börtönöket is elérte a szabadság szele, mely elhozta a fogvatartott számára az emberi jogok kiteljesedését. Minden rabnak joga – noha gyenge volt és elbukott –, hogy embernek nézzék. Eleddig nem mindig vették a rabot emberszámba. Az egyház megpróbál ezen segíteni két irányban is. Hangsúlyozza emberségüket, igyekszik célt tűzni elébük és megpróbál tartást adni nekik. Hogyan és milyen eszközökkel? Az első lépés talán a büntudat kialakítása. A gyónás, a bűnbánat után az ember már nem bűnös Isten előtt, újra tiszta lappal indul. Ugyanakkor a szabadultat embertársai megbélyegzik, hiába változott meg, fordított hátat múltjának.

Az egyház az újrakezdés lelki lehetőségét kínálja fel. A börtönpasztoráció legfőbb dolga behelyezkedni a fogvatartott lelkébe. Azt azonban nem szabad elhinni nekik, hogy ártatlanul kerültek börtönbe. Ma már nincsenek politikai foglyok, a bírói ítéletek 95%-a igazságos. Segíteni kell az elítélteknek abban, hogy be tudják vallani, legalább ön-

maguknak a bűnösségüket. Aki a pasztoráció szándékával belép az intézetbe, annak végig kell gondolnia, hogy az elítélt helyében mit várna a lelkesztől. Ez a legkonstruktívabb nézőpont.

A szabadulás utáni hónapok súlyos próbatételt jelentenek az elítélt számára, mert a börtönévek alatt többségük elveszítette családját, emberi kapcsolatai beszűkültek. Ha pedig az elítélt magányában visszatér ivócimborái közé a kocsmába, akkor rendszerint lesüllyedésének a következő fázisába lép. Ezért az egyházi közösségek a munkahelyet, társaságot kereső szabadulókat úgy fogadják be, mint megtért embereket. Erős a vágy, az igény olyan egyházak fölötti szervezet létrehozására, amelyben minden felekezet megtalálná a maga helyét és feladatát. Zárszavában a püspök úr még arra is kitért, hogy nagyobb figyelmet kellene fordítani a büntetésvégrehajtás dolgozóira is. Hisz időre és türelmre van szükségük, hogy át tudjanak állni, hogy embernek tekintsék a fogvatartottakat. A pasztorációban résztvevők feladata humanizálni a rabokkal foglalkozókat is. Elérni, hogy ez a bizonyos átállás ne csak a fejekben, hanem a szívekben is történjen meg...

A második felszólaló szintén helybéli, dr. Majzik Mátyás volt, akit később a Börtönpasztorációs Társaság ügyvezető elnökének választottak. Örült az alakuló ülés hallgatóságának nagy száma, összetételének változatosága miatt, hiszen véleménye szerint a társaság értékét és jövőjét az összefogás skálájának szélessége determinálja. A jelenlevő védnökök, támogatók garantálják az eredményes működés erkölcsi, jogi, valamint anyagi hátterét. A hétköznapiok türelmet, szívósságot, áldozatot követelő robotját persze azok végzik, akik közöttünk élnek: lelkipásztorok, karitatív munkások, nevelőtisztek és mindennemű alkalmazottak. Majzik úr is hangsúlyozta, hogy nem a semmiből nőtt ki ez az ünnepi aktus. A megelőző két évben sok tapasztalatra tettek szert a börtönben szolgálatot vállaló lelkipásztorok, ezek felhasználása nélkül nem születhetett volna meg a társaság alapszabálya.

A szavazási procedúrát hozzászólások előzték meg. A Magyarországi Metodista Egyház képviselőjében *Keve István*, – aki egyúttal az Evangéliumi Börtönmisszió kurtórium tagja – kijelentette, hogy egyháza testületileg kíván belépni a Börtönpasztorációs Társaságba. Jóhiszeműen viszonyulva az alakuló egyesület működéséhez csupán három kérdésre várt pontos választ. Először: a Magyar Börtönpasztorációs Társaság csúcsszerv vagy konzultációs szervezet óhajt-e lenni? Azaz utasíthatja-e a tagjait vagy csak felkérheti a börtönrendtartást és a felekezeti fegyelmet nem sértő feladatokra? Másodsor: a társaság az alapvető emberi jogok vagy az apostoli hitvallás alapján koordinálja-e tagjait? Ezenkívül felvállalja-e a Jehova tanúival való együttműködést vagy sem? Harmadszor: börtönmissziós munkájában szerzett élményeire hivatkozva *Keve István* arra a problémára hívta fel a figyelmet, hogy ha az elítéltek körében elterjed az új jótékonyági szervezet híre, akkor se vége, se hossza nem lesz a fenyegetőzésig elmenő anyagi követeléseknek. Felkészült a társaság ennek leszerelésére?

A Magyar Humanitas Társaság képviselőjében *dr. Pál László* javasolta az alapszabály kibővítését. A társaság a keresztény kultúra és a humanista értékrend közvetítését célozta meg, márpdig nem elég közvetíteni, példát kell mutatni, *Megjegyezte*, hogy a börtönökben sajátos metodika alapján dolgoznak, és ezért meg kell vizsgálni miképp viszonyulnak az alapszabályban leírtak a börtönben folyó neveléshez.

A Magyar Evangéliumi Börtönmisszió alelnöke, *Csatószei Viktor* hozzászólása után vita bontakozott ki az evangelizáció és a segítség, a felekezeti megkülönböztetés kér-

A gyülekezet is segíti a foglyok reszocializálását

déseiről. Az elnökségben helyet foglaló püspök urak válaszukban határozottan leszögezték, hogy a társaság feladata szolgálat, s ezért felekezeti megkülönböztetés nélkül fogad minden segítő szándékot, sőt a nemhívóknak is helyet biztosít soraiban.

A társaság ezután hivatalosan is megalakult, és megválasztotta elnökségét. Mint már említettük, dr. Majzik Mátyás szegedi pszichológus lett az elnök, és *dr. Bartha Tibor* református lelkész a titkár. Elnöki székfoglalójában Majzik úr arra figyelmeztetett mindenkit, hogy az ünnepi pillanatok elmúltával szívós, kudarcokat is felvállaló, megaláztatást is eltűrő munka következik. Észre kell venni a szenvedőket, magas színvonalon álló eszközökkel és módszerekkel kell támogatni az elesetteket és a kiszolgáltatottakat. Nem a mi dolgunk, hangsúlyozta, a bűnök kutatása. Az ítékezés a bíróság feladata. Ugyanakkor a szakma permanens önfejlesztést, és a tudás folyamatos bővítését igényli. Természetesen nem látunk üres kézzel a munkához. Tapasztalt lelkészek, jól képzett büntetés-végrehajtási szakemberek többéves együttműködése kincset ér tevékenységünk során. Hiszen olyan szervezetek és személyek vállalják most fel a tagságot, akiknek szaktudása bizonyára eredményesebbé teszi a társaság tevékenységét.

Majzik úr a továbbiakban a nehézségeket, a gondokat részletezte. Kevés a lelkipásztor – szögezte le. Hiányuk arra ösztönzi a társaságot, hogy a vallásukat nem gyakorlókat is bekapcsolják, az ökumenizmus jegyében, a társaság munkájába. Kijelentette, hogy a büntetés-végrehajtás jól szelektált személyi állománya hosszú időn át nem változott. A visszaélések szerint néhányan – az elmúlt negyven év eredményeként – nem fogadják lelkesedéssel a társaság megalakulását, mások pedig közönyösek törekvéseivel szemben. Holott a Börtön-pasztorációs Társaság tiszteletreméltó módon a nehezebb utat választotta. Kívülállóként, ellenzéki pozícióból nyugodtan kritizálhatta volna a büntetés-végrehajtást, ehelyett felvállalta az együttműködést és a közös feladatteljesítés kockáza-

tát. Nemcsak papolni kell – zárta felszólalását Majzik Mátyás. Hitelesen be kell mutatni mit képvisel, mit vállal a társaság. A tagság feladata, hogy maga is gyakorolja az általa meghirdetett példamutató életet, hogy a „nem ellened, hanem veled” elvét a hétköznapiakban is verifikálják.

A védnökök közül elsőként *dr. Balsai István*, a Magyar Köztársaság igazságügy-minisztere kért szót. Az elmúlt negyven évben a hitélet és a büntetésvégrehajtás között antagonisztikus viszony feszült. Az egyházak megfosztva működési feltételeiktől távol maradtak az elítéltek beilleszkedésének támogatásától. A társadalom, folytatta, súlyos erkölcsi válságban van. Ezt jól illusztrálja a bűncelekmények számának növekedése is. A krízis felszámolása pedig komoly erőfeszítéseket igényel. Európához való csatlakozásunk tulajdonképpen visszatérés az ezeréves Szent István-i útra. Célunk az anyagelvű, kérlelhetetlen esztályharcot hirdető materialista világnézet felváltása a szellem elsőbbségét hirdető európai keresztény kultúrával és világnézettel.

Kereszténységen nem vallási fogalmat értünk kizárólag, hanem humanista kultúrát, a személyiség tiszteltét, a közjó feltétlen érvényesülését és az erkölcsi értékek megbecsülését. Védekezésből természetesen a humanista társadalom is kénytelen büntetni, azaz elvonni az egyetemes emberi jogok közül a legdrágábbat, a szabadságot. Ugyanakkor arról sem mondhat le a társadalom, hogy visszavezesse megtévedt állampolgárait a valóságos erkölcsi értékek forrásához, jelesül a keresztény hithez. A miniszter úr egyetértett a Börtönpasztorációs Társaság humanista törekvéseivel, és azzal, hogy tevékenysége majdan hatékonyabbá teszi a büntetésvégrehajtási nevelőmunkát.

Dr. Kocsis Elemér püspök is a védnökség nevében szólt. Biztosak vagyunk abban, hogy Isten a történelem ura. Ő hozta el azt az időt, ami lehetővé tette számunkra, hogy jelentős lépéseket tegyünk a foglyok lelki gondozása érdekében. A börtönpasztoráció, az elítéltek lelki gondozása eddig – néhány tiszteletreméltó kivételtől eltekintve – gyerekcipőben járt Magyarországon. Most örvendetes változásokat élhetünk át, de nincs átfogó tudományos elmélet, nincsenek szakkönyvek, nincsenek tudományos folyóiratok. Végül, de nem utolsósorban hiányoznak a speciálisan képzett emberek is. Az általános prédikáció nem elég – sem keresztény, sem humanista értelemben. Olyan emberekre van szükség, akik ismerik a pasztoráltak élettörténetét, akik nem hályogkovácsként tevékenykednek a börtönökben.

A foglyoknak csak az élethelyzetük más, mint a szabad állampolgároknak, de ugyanazok az indulatok hajtják őket, ugyanúgy élük át a szeretetet, a gyűlöletet, a reményiséget, a szomorúságot, és hozzájuk hasonlóan vágyakoznak a szabadság után. Jézus az utolsó ítéletről szóló példázatában azt mondja: lesznek olyanok, akik cselekedeteik végső megítélésekor még nem tudják, hogy ők Krisztushoz tartoznak, de lesznek olyanok is, akik bár Krisztushoz tartozónak gondolják magukat, kizáratnak az ő közösségéből. Ezért áll a meghívón idézetként az alábbi szöveg: „... mert börtönben voltam, és nem kerestetek fel ... Vagyis, ha valaki nem ismeri fel Isten akaratát, de teljesíti azt, Isten azt saját gyermekének tekinti. Ezért nincs okunk félni egymástól!

Az egyházak nevében megígérem – mondta befejezőképpen Kocsis Elemér –, mindent megteszünk azért, hogy a gyülekezet tudatában legyen annak, milyen óriási feladat vár rá, amikor a foglyokat vissza akarja vezetni a társadalomba, amikor igaz emberekké szeretné nevelni őket. A társadalmon új szemléletnek kell úrrá lennie. „A halál helyén” is az élet érteimét kell hirdetni. A börtönbe kerülteket ugyanis nincs jogunk leírni...

A büntetésvégrehajtás országos parancsnoka, *dr. Tari Ferenc* is köszöntötte a megalakult Börtönpasztorációs Társaságot. Beszédében visszatekintett az egyházi képviselők és a büntetésvégrehajtás dolgozói között az elmúlt két évben kialakult együttműködésre, és megállapította, hogy a bévé leginkább az utógondozás területén vár segítséget az egyházaktól. Hiszen a szabadulás pillanatától megszűnik a fogvatartottal való kapcsolat és így a szabaduló a legkritikusabb életszakaszában magára van hagyatva. A lelkipásztorok a szabadságelvonás időtartama alatt kialakult személyes kapcsolataik alapján, közösségeik segítségével óvhatják, támogathatják a szabadultakat.

Az utolsó hozzászóló *dr. Anton Millner* rektor, az osztrák börtönlelkipásztori szolgálat vezetője volt. Másfél évtizedes tevékenységének tapasztalatait osztotta meg a hallgatósággal. Részletesen taglalta az osztrák pasztorációs gyakorlatot, azokat a finom módszertani fogásokat, amelyekkel úgy vonják be a munkába az elítélteket, hogy azok a kényszer legcsekélyebb jelét sem érzik. Végül Millner úr feltárta azokat a lehetőségeket, amelyek keretében át tudnák adni nekünk tapasztalataikat. Például, ha tanácsadói csoportot küldenének a magyar viszonyok felmérésére, de hasznosnak tartaná pasztorációs ismeretekből szeminárium szervezését is. Végül bejelentette, hogy Ausztriában tartandó egyhetes lelkigondozói tanfolyamra, illetve a svájci és a németországi konferenciákra konkrétan meghívna egy-egy magyar lelkészt. (Szavait egyébiránt *dr. Bartha Tibor* tolmácsolta. M.T.)

***

Az alakuló ülés hallgatója természetesen a büntetésvégrehajtás eredményességét befolyásoló javaslatokat kereste az elhangzottakban. Sokak számára tűnt úgy, hogy a legnagyobb lehetőség az utógondozás társadalmi bázison alapuló kiszélesítésében rejlik, vagyis talán itt lehet komolyabb funkciójuk az egyházaknak, talán e téren válhatnak fontosabbakká más társadalmi szervezeteknél.

A gazdasági feltételek rosszabbodása, a szabadulók elhelyezkedési lehetőségének beszűkülése, a családi kapcsolatok meggyengülése és elszürkülése, a szegénység, a kilátástalanság, sok esetben a környezet elutasító magatartása mind-mind a sikeres beilleszkedés ellen hatnak. Ilyen esetben a hívők közössége lehet az a támogató közeg, mely befogadva a szabadulót, átsegíti a kezdeti nehéz napokon, támogatja önálló életvitelének megteremtésében. Más szóval fontosnak tartom, hogy a lelkigondozás és a karitatív tevékenység a börtönben végzett nevelőmunka részévé válva terjedjen ki az utógondozásra.

Módos Tamás